

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie

Jubilea a zprávy

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie, Vol. 35 (1990), No. 3, 157--167

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/137612>

Terms of use:

© Jednota českých matematiků a fyziků, 1990

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

nosti indukčních čar (na str. 113) není z hlediska pozorovatele pokusu podle obr. 2-44 srozumitelná.

Poznámka k 2. oddílu článku:

K pokusu podle obr. 2-52 (F8-A, str. 122)

Statický obr. 2-52b), c) není dost srozumitelný patrně proto, že nezachycuje přesvědčivě synchronnost obou dějů – uzavření nebo otevření primárního obvodu a krátkodobé trvání indukovaného proudu v sekundárním obvodu. Tento nedostatek obrázku by se však neodstranil, ani kdyby se cívky znázornily bez jader. Připomínám, že v podmínkách školské demonstrace je pokus efektivní jen při použití jader v obou cívkách (popř. při použití jádra tvaru U).

Poznámka k 3. oddílu článku:

Používání žákovských elektrických přístrojů v učebnici F8-A, B

Pro žákovské pokusy s elektrickým obvodem se používají dva měřicí přístroje: žákovský „galvanometr“ (obr. F8-B, 5-6) a žákovský volt-ampérmetr (obr. F8-B, 5-3). První z nich je vysvětlen a používá se již v 6. ročníku (F6-A, čl. 2.5). Používá se jako indikátor elektrického proudu v obvodu, dále k sledování změny velikosti a směru elektrického proudu v obvodu. Je to přístroj velmi jednoduchý, nenákladný, mnohostranně použitelný v žákovské soupravě. Není archaický, přestože je založen na principu pevné cívky s magnetkou otáčivou kolem vodorovné osy. Žákovský volt-ampérmetr používají žáci mnohostranně při měření elektrického napětí a proudu v elektrickém obvodu. Obě pomůcky se navzájem dobře doplňují.

jubilea zprávy

Rukopisy článků k osobním výročí nebo k výročí institucí musí být redakci dodány 9 měsíců před datem výročí, mají-li být publikovány včas.

RNDr. ALBERT HLAVÁČ 70ROČNÝ

Niet azda aktívneho príslušníka bratislavskej fyzikálnej obce, ktorý by nepoznal usmievaného, galantného, v spoločnosti obľúbeného, no skromného a pracovitého čelného funkcionára pobočky Jednoty bratislavských fyzikov, autora aj do ruštiny preloženej, vo forme otázok a odpovedí napísanej knižky *Bojíte sa blesku?* (Alfa Bratislava 1986), stredoškolského profesora Alberta Hlaváča, veď jeho plodný, pre celok užitočnou prácou naplnený život im dal k tomu nejednu príležitosť.

Narodil sa 7. 11. 1919 v Chynoranoch v maľbnom prostredí hornej Nitry, ako jeden zo šiestich synov maloroľníka. Tu získal základné vzdelanie a odišiel do Trenčína na Obchodnú školu. Po prvom ročníku prešiel na učiteľský ústav v Bánovciach nad Bebravou. Po jeho skončení (1939) pôsobil na viacerých národných školách v blízkom okolí Bratislavy. Po vykonaní odbornej skúšky z 2. odboru (M-F-P-CH) vyučoval na meštianskej škole v Devínskej Novej Vsi a vo Vajnoroch, kde zastával aj funkciu riaditeľa tamojšej meštianky. V roku 1954 bol povolaný na pedagogickú školu v Bratislave, ktorá pripravovala učiteľky pre 1. až 5. ročník národnej školy a popri zamestnaní absolvoval fyziku a matematiku na Vysokej škole pedagogickej. Po zániknutí pedagogických škôl v roku 1959 prešiel na Strednú všeobecnovzdelávaciu školu v Bratislave-Petržalke a neskôr ako zástupca riaditeľa a riaditeľ na Gymnázium ul. I. Horvátha 14. Tu po 43 rokoch pedagogickej práce odchádza v plnom zdraví do dôchodku a ešte 6 rokov vyučuje fyziku na stredných a základných školách v Bratislave. Takmer štvrtstoročie pôsobil ako fakultný učiteľ pre

Prírodovedeckú a od r. 1980 pre Matematicko-fyzikálnu fakultu Komenského univerzity.

Počas štúdia na Vysokej škole pedagogickej sa pod vplyvom tamojších pedagógov začal vážne zaoberať históriou fyziky. Vo svojich voľných chvíľach sa A. Hlaváč venoval spracovaniu života a diela autora prvej slovensky písanej gymnaziálnej učebnice fyziky — dr. I. B. Zocha. Táto Hlaváčova práca vyšla v SPN Bratislava ako účelový náklad MŠ a autorovi bol za ňu v r. 1970 priznaný akademický titul RNDr. Pre výskumný ústav pedagogický a SPN v Bratislave vypracoval dr. Hlaváč viac ako 20 recenzií stredoškolských učebníc fyziky a z češtiny preložil *Fyziku pre 9. ročník ZDS* a *Základy dopravy*. Články s historickou tematikou i práce didaktické publikoval v domácich i zahraničných fyzikálnych časopisoch. K dnešnému dňu ich napočítame 15. Od roku 1985 je platným členom riešiteľského kolektívu dielčej úlohy štátneho plánu vedeckého výskumu pri ČSAV, v rámci ktorého pristúpil k príprave súborného diela o autoroch slovenských učebníc fyziky druhej polovice minulého storočia. Od vzniku vedeckého seminára dejín fyziky JSMF v Bratislave v r. 1982, je jeho platným účastníkom.

Dr. Albert Hlaváč je dlhoročným členom Jednoty a od roku 1979 až doteraz striedavo zastáva funkciu predsedu a podpredsedu pobočky Bratislava 2. Je organizátorom družby tejto pobočky so sesterskou organizáciou fyzikov v Šoproni. Od polovice šesťdesiatych rokov bol 15 rokov vedúcim Klubu učiteľov fyziky pri

pobočke Jednoty v Bratislave a až do roku 1989 bol členom terminologickej komisie fyziky pri JSMF. Aktívne pracuje v komisii pre dejiny JSMF a v komisii pre vyznamenania pri ÚV JSMF. Je členom Odbornej skupiny pre dejiny a metodológiu fyziky pri FVS JČSMF, a to od jej vzniku v r. 1987.

Prácu doktora A. Hlaváča si naša spoločnosť cení. Za výsledky svojej pedagogicko-výchovnej práce dostal v r. 1967 vyznamenanie Vzorný učiteľ. Jednota ho okrem viacerých čestných uznaní vyznamenala Pedagogickým vyznamenaním 1. stupňa (1972) a titulom Zaslúžilý člen JSMF (1987).

Slovenská fyzikálna obec praje svojmu Albertovi veľa pevného zdravia, ľahké pero a zásobu tvorivej invencie.

Ján Chrapan

ŠEDESÁT LET

RNDr. LUBOŠE NOVÉHO, DrSc.

Není u nás příliš historiků matematiky a ještě k tomu podléhají všeobecnému zákonu života: totiž že stárnou. Ale jen tímto procesem se dospívá k jubileím. Využijme toho, že RNDr. Luboš Novému, DrSc., donedávna řediteli Ústředního archivu ČSAV, bylo 13. listopadu 1989 právě šedesát let, a poučme se, jak člověk přichází k profesi historika matematiky a jak historik matematiky dozrává do vědeckého rozhledu a věhlasu.

Na začátku byl zájem, a to nejen o matematiku a fyziku, ale o celé kulturní a společenské dění doprovázený hlubokým zájmem o historii, filozofii a další společenskovědní obory. Dr. Nový — pražský rodák — už během gymnaziálního studia využil příležitosti, které mu poskytovala Praha, a poslouchal univerzitní výklady z filozofie. A tak se po absolvování studia matematiky a fyziky na Univerzitě Karlově zcela logicky vynořilo téma jeho disertace — „Bolzanova logika“ (1953). A zájem o Bolzana vedl i tematiku Nového výzkumu u kandidátské disertace. Snad při formulování úkolu zde hrála roli snaha o odpověď na otázku, zda Bolzano jako bezesporu největší osobnost naší matematiky 19. století byl podmíněn a podněten rozvojem naší matematiky 18. století. A snad bylo

Nového štěstí, že aspiranturu prožíval na tehdejší katedře matematiky přírodovědecké a matematicko-fyzikální fakulty UK, kde mu při jeho studiu kladli základní otázky takové osobnosti, jako byli akademici Čech, Jarník, Kořínek, Katětov (katedra tehdy nebyla příliš početná a pravidelně se zajímala o práci všech svých pracovníků). Kandidátskou disertaci obhájil v roce 1957 a její výsledky se pak objevily v několika článcích ([1]–[3]) věnovaných učebnicím praktické geometrie v Čechách v 1. pol. 18. st., celkovému stavu matematiky v Čechách v 2. pol. 18. století a základům matematické analýzy u Bolzanových současníků. Nový ukázal na rozboru matematického prostředí té doby, že bylo nesouměřitelné s Bolzanovým talentem a myšlenkovým obzorem.

V té době (1956) se stal vedoucím oddělení dějin přírodních věd a techniky historického pracoviště ČSAV, které se v tu dobu začínalo formovat. Malou skupinku badatelů z různých oblastí přírodních věd pak přes její proměny vedl téměř 30 let (do r. 1985). Pod jeho vedením tento kolektiv připravil v r. 1961 první syntetický pohled na vývoj matematiky, astronomie, fyziky a chemie v českých zemích až do konce 19. století [4]. Dr. Nový paralelně s touto prací však začal svůj vlastní zájem obracet k problematice vývoje teorie grup jakožto důsledku předchozího rozvoje algebry ([5]–[7]). Jeho jen anglicky vydaná práce *Origins of Modern Algebra* [8] z roku 1973 završila toto studium a spolu s Wussingovou knihou *Genesis des Abstrakten Gruppenbegriffes* otevřela novou etapu v historiografii algebry. Dr. Nový v této problematice pokračoval až do konce 70. let a připravil v několika článcích ([9]–[12]) cestu k analýze dalšího vývoje algebry na konci 19. a počátkem 20. století. Práce měla značný ohlas v zahraničí a stala se podkladem pro jeho obhajobu doktorátu historických věd (1977). Kolem r. 1964 dr. Nový začal rovněž přednášky a semináře z dějin matematiky na matematicko-fyzikální fakultě UK, a tak vlastně začal vyplňovat mezeru, která zde vznikla potom, kdy tento obor přestal přednášet Quido Vetter (1881–1960). V r. 1974 se zasloužil o publikaci kolektivní syntetické práce s názvem *Dějiny techniky v Československu* [13]. Založil (1965) novou periodickou řadu *Acta historiae rerum naturalium necnon technicarum*, která v světových jazycích navazovala na tehdejší jedinou

československou ročenku s názvem *Sborník pro dějiny přírodních věd a techniky* (1954–1967). A pokračovatel tohoto sborníku časopis *DVT – Dějiny věd a techniky* má v dr. Novém svého šéfredaktora od svého vzniku (1968) dodnes. Pro větší studie z oboru (publikované česky) pak založil v r. 1969 ediční řadu *Práce z dějin přírodních věd*. Tím bezesporu přispěl jak ke koncentraci vědecké práce v dějinách celých přírodních věd a techniky kolem těchto periodik, tak také k soustřeďování její vědecké tematiky.

Od sedmdesátých let orientoval dr. Nový vědecký program svého pracoviště k otázkám vývoje institucionalizace vědy jako významného jevu charakterizujícího vztahy mezi vědou a společností. A opět i zde zjišťujeme paralelní výzkum v problematice domácí [14], kde se ukázaly potřeby další vědeckovýzkumné práce ([15]–[16]), a problematice světové. Proto byly v letech 1973, 1978, 1980, 1988 organizovány konference k vývoji vědy v Československu a jejich organizačních forem, které se soustředily především na vývoj ve 20. století. Z těchto konferencí byly publikovány příspěvky a v současné době (od r. 1985) dr. Nový organizuje na svém

Foto archiv HÚ ČSAV

novém pracovišti vědecký výzkum k dějinám Československé akademie věd a jejich předchůdců.

Od 50. let dr. Nový usiloval se svými spolupracovníky o integraci různých skupin historiků vědy a techniky v Československu. Výsledkem bylo vytvoření Československé společnosti pro dějiny věd a techniky a je jen logikou vývoje, že dr. Nový se stal v r. 1976 jejím předsedou. Zároveň je předsedou čs. národního komitétu pro dějiny vědy a v této funkci pomohl uplatnění čs. historie vědy a techniky na mezinárodním fóru. Ať jeho podnět či jeho organizační vedení přispělo k uskutečnění mezinárodních konferencí: Vědecká revoluce 17. století a matematickofyzikální vědy (Praha 1967), Vliv doby Bolzanovy na rozvoj vědy (Praha 1981), Ernst Mach v rozvoji fyziky (Praha 1988). Velká je jeho zásluha též o úzkou spolupráci historiků vědy a techniky socialistických zemí, kde několik setkání bylo věnováno otázkám revolučních změn ve vědě zejména na rozhraní 19. a 20. století.

Tato jeho aktivita si získala uznání i na světovém fóru a jeho vědecká náročnost i diplomacie je oceňována nejen jeho kolegy, ale i činovníky výboru Mezinárodní unie pro dějiny a filozofii vědy. Je také členem redakčních rad zahraničních časopisů *Historia Mathematica*, *lipské NTM* aj. V roce 1965 byl zvolen členem korespondentem a 1971 řádným členem Mezinárodní akademie historie věd (AIHS). V roce 1981 se stal na několik období též sekretářem Mezinárodní komise pro dějiny matematiky.

Zmíňme se ještě o dvou jeho pracích ze sedmdesátých let, které získaly v mezinárodní veřejnosti ohlas. První byl pokus z r. 1967 o prověření nosnosti kvantitativního rozboru údajů matematických referativních časopisů v souvislosti s kvalitativním historickým hodnocením vývoje matematiky [17]. Zde se vlastně poprvé uvádí, že předmětem takto prováděných měření není věda (zde matematika), ale zájem o ni, který nemůže být mírou kvality a dosahu vědecké práce.

Podobný zájem pak platil jeho popularizační knize soustřeďující na 400 stranách stručně v chronologickém pořádku hlavní údaje o vývoji přírodních věd [18]. Vyšla v r. 1979 a byla přeložena do bulharštiny a ruštiny.

Počátkem osmdesátých let se Nového vědecké záměry obrátily k obecnějším problémům revo-

lucí ve vědě [19] a vytváření vědeckých disciplín [20]–[24], k úloze nacionalismu ve vývoji vědy na počátku 20. století [22], k vědě jako formě společenské komunikace [23], k problémům obecného, teritoriálního či národního vývoje vědy [24] a k aspektům širšího pojetí vědy jako sociálního jevu se vší svou provázaností s životem společnosti [25]. Jsou to aktuální články, které svědčí o jeho zájmu o obecnou historii.

V roce 1985 byl jmenován ředitelem Ústředního archivu Československé akademie věd a v roce 1988 předsedou kolegia historie ČSAV.

Je to asi osudová nutnost, která v daných společenských podmínkách vede pracovníka v určitém postavení od dějin jeho oblíbené disciplíny k obecným otázkám historie vědy a k obecné historii. Dějiny matematiky však pro dr. Nového zůstávají stále základem a kořenem jeho inspirace a lze říci i jeho vědeckým odдыхem. Nejlépe to potvrzuje jeden z jeho článků z poslední doby [26]; práce na něm mu dovolila hledat matematiku ve všech svazcích velké francouzské encyklopedie. Chtěl tak prozkoumat, jak se mezi osvícenci vytvářelo a měnilo pojetí matematiky.

Historie matematiky v širokém kontextu dějin lidské kultury se tak v pracích L. Nového stává obohacením naší obecné historiografie, ale také součástí hlubšího poznání společenské funkce a společenské podmíněnosti matematiky a vědy vůbec.

Z bibliografie:

- [1] *Učebnice praktické geometrie v Čechách ke konci první poloviny 18. století*. In: Sborník 3 (1957), str. 153–178.
- [2] *Matematika v Čechách v 2. polovině 18. století*. In: Sborník 5 (1960), str. 9–113.
- [3] *Základy matematické analýzy u Bolzanových pražských současníků*. In: Sborník 6 (1961), str. 28–43.
- [4] *Dějiny exaktních věd v českých zemích do konce 19. stol.* Praha NČSAV 1961, str. 432.
- [5] *Ke vzniku systematického zkoumání v teorii grup*. In: Sborník 11 (1966), str. 135–168 (rusky v IMI XVII (1966) str. 31–56).
- [6] *Arthur Cayley et sa définition des groupes abstraits finis*. In: Acta 2 (1966), str. 105 až 151.
- [7] *Anglická algebraická škola*. In: DVT 1 (1968), str. 88–105. (francouzsky Revue

- de Synthese III° S. č. 49—52, Paris 1963, str. 211—222.
- [8] *Origins of Modern Algebra*. Praha Academia — Leyden Noordhoff International Publishing 1973, 252 str.
- [9] *Benjamin Peirce's Concept of Linear Algebra*. In: Acta 7 (1974), str. 211—230.
- [10] *Ke vzniku lineární asociativní algebry*. In: DVT 7 (1974), str. 1—15.
- [11] *Universálnaja algebra u Uajtcheda i Sylvestra*. In: IMI XXI (1976), str. 113—128.
- [12] *Univerzitní výklady algebry v Německu ke konci 19. století. Od Serreta k Weberovi*. In: DVT 11 (1978), str. 8—22.
- [13] *Dějiny techniky v Československu do konce 18. století*. Praha Academia 1974, 672 str.
- [14] *The Main Stages of the Organisation of Science in Bohemian Lands*. In: Acta 5 (1971), str. 5—265 (spolu s J. FOLTOU a J. MANDLEROVOU).
- [15] *Hlavní tendence a etapy institucionálního vývoje československé vědy do vytvoření ČSAV*. In: 200 let ČSN, Praha 1985, str. 61—76.
- [16] *Hlavní etapy a podmínky vývoje vědecko-výzkumné základny v Československu v letech 1945—1960*. In: Práce 14 (1982), str. 21—44).
- [17] *K otázce užití kvantitativních metod v dějinách matematiky* (s J. FOLTOU). In: Sborník 11 (1967), str. 25—55, též *Voprosy istorii jestestvoznaniija i techniki* 22 (1967), str. 12—21.
- [18] *Dějiny přírodních věd v datech. Chronologický přehled* (s J. FOLTOU). Praha, Mladá, fronta 1979, 360 str. (slovensky 1981 bulharsky 1985, rusky 1987).
- [19] *On Some Methodological Problems of Studying Scientific Revolutions*. In: Acta 14 (1981), str. 123—135; česky, Práce 13 (1980), str. 109—118.
- [20] *Poznámky ke studiu vytváření vědeckých disciplin*. In: DVT 12 (1979), str. 46—51.
- [21] *Problémy historického zkoumání vztahů a vlivů mezi přírodovědeckými disciplinami*. In: Práce 18 (1984), str. 187—193, anglicky Acta 19 (1985), str. 379—387.
- [22] *K úloze nacionalismu ve vývoji vědy za imperialismu*. In: *Sborník k dějinám 19. a 20. století*, Praha 1979, str. 85—111.
- [23] *Některé hlavní problémy studia komunikací v rozvoji moderní vědy*. In: DVT 16 (1983), str. 38—44.
- [24] *Světová a národní věda. Historické aspekty*. In: DVT 14 (1981), str. 25—36.
- [25] *Věda jako společenský jev ve vědecké revoluci 19. a začátku 20. století*. (s J. FOLTOU). In: Práce 13 (1980), str. 387—416.
- [26] *Pojetí matematiky ve francouzské encyklopedii*, in: DVT 21 (1988) str. 193—210.

Užité zkratky:

- Sborník = Sborník pro dějiny přírodních věd a techniky, Praha NČSAV
- IMI = Istoriko-matematičeskíe issledovani-ja, Moskva, Nauka
- Acta = Acta historiae rerum naturalium necnon technicarum, Special Issue Praha, Ústav čs. a světových dějin ČSAV
- DVT = DVT — Dějiny věd a techniky, Praha, Academia
- Práce = Práce z dějin přírodních věd, Praha, Ústav čs. a světových dějin ČSAV
- jf

ŠEDESÁT LET DOC. V. JURÁKA

RNDr. Věroslav Jurák, CSc., docent katedry matematiky fakulty elektrotechnické ČVUT v Praze, se v těchto dnech dožívá svých šedesátých narozenin. Narodil se dne 20. dubna 1930 v Opavě. V letech 1945—1949 studoval s vyznamenáním na reálném gymnáziu v Opavě. Po maturitě studoval matematiku a deskriptivní geometrii na přírodovědecké fakultě Masarykovy univerzity v Brně. Mezi jeho oblíbené vysokoškolské učitele patřili akademik Borůvka a prof. Seifert. Svá vysokoškolská studia úspěšně ukončil v roce 1953. Po absolutoriu nejprve působil v Brně na VTA-AZ v letech 1953—58 jako asistent a potom odborný asistent matematiky. Zde se zapojil do práce semináře „Teorie množin“ pod vedením prof. RNDr. Karla Koutského, DrSc., v matematickém ústavu přírodovědecké fakulty univerzity v Brně. V roce 1958 přešel na tehdejší katedru matematiky a deskriptivní geometrie fakulty elektrotechnické ČVUT v Praze, kde učil jak matematiku, tak deskriptivní geometrii. V roce 1962 přešel na FEL ČVUT v Poděbradech, kde působil až do zrušení poděbradského pracoviště v roce 1983. V této

době přednášel matematiku, deskriptivní geometrii (do zrušení v roce 1966) a lineární algebru. Odborně pracoval v letech 1958–70 v semináři „Kinematické geometrie“ pod vedením prof. RNDr. Zdeňka Pírka, DrSc. Z této doby pocházejí také jeho první časopisecké práce. Od roku 1970 pracoval v semináři „Incidenční struktury“, který vedl prof. RNDr. Karel Havlíček, CSc.

Od roku 1983 působí dodnes na katedře matematiky fakulty elektrotechnické ČVUT v Praze, kde přednáší především lineární algebru. Odborně pracuje v posledních letech v oblasti „blokových plánů“, a to v rámci dílčího úkolu SPZV „Algebraické metody kombinatoriky a informatiky“, vedeného prof. RNDr. B. Pondělíčkem, DrSc. Spolupracuje též s geometrickým seminářem prof. RNDr. Zbyňka Nádeníka, DrSc.

V roce 1973 získal na matematicko-fyzikální fakultě Karlovy univerzity v Praze akademický titul doktora přírodovědy (RNDr.) po předložení rigorózní práce „Konstrukce některých turnajů na bodech tranzitivní konečné projekтивní roviny“. V roce 1976 obhájil na FJFI ČVUT v Praze disertační práci na téma „Turnaje a λ -roviny“ a stal se kandidátem fyzikálně-matematických věd. V roce 1981 byl jmenován docentem pro obor matematika po předložení práce na téma „Diferenční množiny řádu mocniny prvočísla“.

Při svém působení na vysoké škole se stal mezi studenty oblíbeným přednášejícím. Výchovně působil ve funkcích vedoucího učitele studijní skupiny a ročníku. V poslední době je pověřován funkcí vedoucího učitele zahraničních studentů.

V odborné oblasti je autorem řady vědeckých článků, recenzí a přednesl též mnoho odborných referátů na domácích i zahraničních konferencích.

Doc. Jurák se vždy zapojoval do společenského života na svém pracovišti. Zastával úspěšně různé funkce ve výboru TJ Slávia VŠ Poděbrady, byl též jejím delegátem v MěV NF v Poděbradech. V ROH pracoval v rekreační komisi ZV ROH FEL ČVUT.

Doc. Věroslav Jurák je veselý a společenský povahy a vyniká ochotou k spolupracovníkům. Členové katedry matematiky fakulty elektrotechnické ČVUT a další jeho přátelé mu přejí k jeho jubileu plně zdraví, osobní spokojenost

a mnoho úspěchů v další vědecké i pedagogické činnosti.

Zdeněk Jankovský

VZPOMÍNKOVÉ OHLÉDNUTÍ ZA AKADEMIKEM VLADIMÍREM KOŘÍNKEM

Záznam přednášky prosloušené 18. května 1989 na slavnostním zasedání matematické sekce vědecké rady matematicko-fyzikální fakulty Univerzity Karlovy v Praze u příležitosti nedožitých devadesátin akademika Vladimíra Kořínka.

Vážení přítomní, soudružky a soudruzi,

je tomu již dvacet let, kdy jsem na půdě této fakulty hovořil o životě a díle akademika Vladimíra Kořínka — tehdy u příležitosti jeho sedmdesátin, kterých se ve zdraví dožil. Bylo to 17. dubna 1969 a byly to krásné chvíle, na které rád vzpomínám. Brzy nato však, 6. května 1969 zemřel akademik Bohumil Bydžovský, vzácný a ušlechtilý člověk, tehdy nestor našich matematiků. Letos vzpomínáme tedy i tohoto smutného výročí.

Mám tuto dobu v dobré paměti. Přebíral jsem tehdy po profesoru Kořínkovi vedení katedry algebry a dodnes cítím odpovědnost za vše, co se kolem tohoto vědního oboru u nás dalo a děje. Také proto si i v tomto vzpomínkovém příspěvku nekladu jen otázku, co bylo, ale zároveň také — co dál?

Ještě jednou jsem pak hovořil o akademiku Vladimíru Kořínkovi, a to na vzpomínkové slavnosti před pěti lety, ale to již nebyl mezi námi — zemřel 2. června 1981 po těžké nemoci.

Akademik Vladimír Kořínek se narodil 18. dubna 1899 v Praze. Zálibu v matematice prý projevoval již od dětství. Tato záliba náležitě zesílila na gymnáziu, kde jeho učitelem byl profesor Miloš Kössler, pozdější profesor této fakulty, nesmírně hodný a vzácný člověk, velký znalec matematické analýzy.

Vladimír Kořínek studoval matematiku a fyziku na tehdejší přírodovědecké fakultě Karlovy univerzity, a to v letech 1918–1923. Vůdčí osobností tehdejší pražské matematiky byl profesor Karel Petr.

Viděl jsem profesora Petra snad jen jednou v životě. Byl tehdy již velmi starý a nemocný.

Ale slyšel jsem o něm mnohokrát vyprávět, že byl přísný, že měl velkou autoritu, široký rozhled po tehdejší matematice i hluboké a detailní znalosti. Byl učitelem řady našich vynikajících matematiků, např. akademika Eduarda Čecha, akademika Vojtěcha Jarníka a také právě akademika Vladimíra Kořínka.

Vladimír Kořínek dosáhl hodnosti RNDr. v červnu roku 1923. Jako disertační práci předložil pojednání „O reprezentaci čísel ternárními kvadratickými formami indefinitními“ (Spisy PF UK, no 5, 1924, 1–18).

Ve školním roce 1923/24 využil Vladimír Kořínek stipendia francouzské vlády ke studijnímu pobytu na Sorbonně a na Collège de France. Tam měl možnost účastnit se přednášek Jacques Hadamarda a Henri Lebesguea, ale, jak se zdá, pobyt ve Francii neměl na jeho pozdější vývoj větší vliv. Naproti tomu ve školním roce 1929/30 využil Rockefellerovy nadace ke studijnímu pobytu na univerzitě v Hamburku a tento pobyt silně přispěl k jeho vědeckému růstu. Na této univerzitě tehdy působil profesor Emil Artin a z jeho podnětu se Vladimír Kořínek začal zabývat teorií algeber.

V roce 1931 se habilitoval na přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy. Jako habilitační práci předložil pojednání *Kvadratická tělesa v kvaternionových okruzích* (Věstník Král. čes. spol. nauk, 1930, 1–46). Mimořádným profesorem matematiky se Vladimír Kořínek stává roku 1935, řádným profesorem až po válce, avšak s účinností od roku 1940.

Na matematicko-fyzikální fakultě Univerzity Karlovy působí aktivně do svých sedmdesáti let, ale i pak ještě nějaký čas na katedře vypomáhá a přednáší. Hlásí se však již stáří a akademik Kořínek prožívá poslední období svého života. Postihne jej vážný úraz, ale obdivuhodně se z něho dostane. Jeho zdraví je však další těžkou nemocí nahlodáno a po delším utrpení akademik Kořínek 2. června 1981 umírá.

Profesor Kořínek byl během svého života členem významných vědeckých institucí a zastával větší počet významných funkcí. Jejich podrobný výčet by byl příliš dlouhý a odkazuji proto na nekrolog otištěný v Časopise pro pěstování matematiky, roč. 107 (1982), 101–103. Připomenu však, že byl v letech 1953–1955 děkanem této fakulty a že v této funkci řídil osud fakulty s velkým přehledem. A ještě uvedu, že byl nositelem řady vyznamenání, zejména Řádu práce, který mu byl udělen v roce 1962.

Vědecká práce akademika Vladimíra Kořínka se rozpadá zhruba do čtyř vývojových etap. V první etapě, jež spadá do let 1924–1930, se zabývá aritmetickou teorií kvadratických forem. Do této problematiky byl uveden profesorem Karlem Petrem a do této etapy také náleží jeho disertační práce.

Ve druhé etapě, jež spadá do let 1930–1933 a jež následuje po jeho pobytu v Hamburku, se Vladimír Kořínek zabývá teorií asociativních algeber. Zabývá se aritmetikou těchto systémů a navazuje mimo jiné i na několik prací Heinricha Brandta, jehož aritmetická vyšetřování vyústila v objev tzv. Brandtových grupoidů, dobře známých z teorie kategorií. Do tohoto období spadá i Kořínkova již citovaná habilitační práce a dále např. práce *Maximale kommutative Körper in einfachen Systemen von hyperkomplexen Zahlen* (Věstník Král. čes. spol. nauk, 1932, 1–25).

Ve třetí etapě, tj. do let 1936–1938, se Vladimír Kořínek zabývá abstraktní teorií grup. Je to např. práce *Sur la décomposition d'un groupe en produit direct des sousgroupes* (Čas. pěst. mat. fys. 66, 1937, 261–286), jejíž výsledky byly s úspěchem předneseny na mezinárodním kongresu matematiků v Oslo v roce 1936. Pravidelně v této době i vzniká trvalé přátelství mezi Vladimírem Kořínkem a A. G. Kurošem, profesorem MGU v Moskvě, jež nepochybně přispělo k tomu, že se Vladimír Kořínek ve svém dalším vývoji ještě více upnul na otázky abstraktní algebry. Algebra jako vědecká disciplína se tehdy všeobecně začíná považovat za studium abstraktních algebraických struktur.

Ve čtvrté etapě, tj. zhruba do let 1941–1949, se Vladimír Kořínek věnuje teorii svazů. Ovšem zabývá se problémy, jež mají svůj původ v teorii grup, a to ve větě Jordan-Hölderově.

Potom publikuje Vladimír Kořínek již málo. O to více se snaží vychovávat k vědecké práci své žáky a následovníky. Seznamuje je především s vědeckou problematikou teorie Abelových grup, teorie svazů, teorie univerzálních algeber. Učí poctivostí ve vědecké práci, dbá na to, aby se sledovala literatura, upozorňuje na matematické aktuality. Vzpomínám si, že hned po válce upozorňoval např. na vznikající dílo N. Bourbakiho, tehdy ještě téměř neznámé.

Stojí možná za zmínku, že od okamžiku, kdy poprvé vyšel první sešitek tohoto traktátu, uplynulo letos právě padesát let.

Dnes, kdy si připomínáme devadesáté výročí narození akademika Vladimíra Kořínka, nutně si klademe otázku, jaký smysl mělo, jaké výsledky přineslo jeho celoživotní úsilí.

V tomto směru je tu nejprve řada pozitivních faktů. Jeho žáci se stali během doby vynikajícími specialisty v oborech, do kterých je právě on uvedl a jejichž studium u nás právě on podnítil. Stačí, uvedu-li namátkou jména L. Procházka, L. Bican, L. Beran, J. Ježek. A ovšem F. Šik, Vl. Dlab a dlouhá řada dalších.

Avšak, chceme-li být objektivní, musíme vidět i stinné stránky situace, kterou popisují, nikoli ovšem vědeckého a učitelského odkazu Vladimíra Kořínka, ale spíše naopak stavu naší matematiky vůbec.

Je nutno otevřeně říci, že algebraické disciplíny neměly u nás nikdy vhodné podmínky pro svůj rozvoj. Příčina je v tom, že některé velké a důležité oblasti matematiky v naší národní matematice prostě chybějí. A jsou to právě ty, ve kterých se algebra aplikuje a ze kterých čerpá nebo má čerpat podněty pro svůj rozvoj. Chybějí-li tyto oblasti, dostává se algebra — v našem místním měřítku — nutně do izolace a vzniká tak mylný dojem, že není tak užitečná a potřebná jako jiné, stejně abstraktní matematické disciplíny. Obávám se, že tento nesprávný názor dříme v podvědomí mnohého z nás.

Které jsou to disciplíny, které v naší matematice, jak jsem uvedl, chybějí?

Je to za prvé algebraická teorie čísel. Za druhé je to algebraická topologie. Lze jen těžko pochopit, jak je možné, že v zemi, která dala světu Eduarda Čecha, mohla tato situace vůbec nastat. Za třetí je to algebraická geometrie. Tuto krásnou disciplínu u nás pěstoval v její klasické italské podobě již vzpomenutý profesor Bohumil Bydžovský. Mezitím prošla tato disciplína ne jednou, ale několika vývojovými etapami, které ji pronikavě změnilo. Protože jsme ani tento vývoj u nás nezachytili a kádrově nezabezpečili, bude již každá náprava tohoto stavu mimořádně těžká.

Lze opravdu těžko pochopit, proč právě tyto disciplíny, jež jsem vyjmenoval a jež tvoří spolu s diferenciální topologií a dále geometrií vůbec onen pověstný střed ryzí matematiky, který všechny její části váže dohromady v jeden účelně se rozvíjející harmonický celek — proč právě tyto disciplíny jsou u nás opomíjeny. Vždyť právě ony jsou tím zázračným klíčem k velikosti

a závažnosti matematiky americké a pokud jde o matematiku sovětskou, je tomu právě tak. Rád bych věděl, existuje-li u nás jediný plán rozvoje vědy, který by rozvoj a kádrové zabezpečení těchto disciplín umožňoval. Obávám se, že nikoli a myslím si, že tak jako v našem hospodářství a průmyslu, tak i v oblasti plánování a řízení vědy včetně kádrového zabezpečování jejího rozvoje je důkladná přestavba nevyhnutelná.

Nezvládneme-li ji, budou slavná jména naší matematiky, jako jsou Petr, Lerch, Čech, Jarník, Kořinek a další, patřit už brzy jen historii. Zvládneme-li ji, pak budeme moci říci, že se k odkazu, který nám tyto osobnosti zanechaly, stavíme upřímně a odpovědně.

Karel Drbohlav

MEDZINÁRODNÁ KONFERENCIA O ALGEBRE

V dnech 21.—26. augusta 1989 sa konala v Novosibirsku-Akademgorodku (ZSSR) medzinárodná konferencia o algebre, ktorú organizovali sibírske oddelenie AV ZSSR, Novosibírska štátna univerzita a Sibírska matematická spoločnosť na počesť nedožitých osemdesiatin akademika Anatolija Ivanoviča Maľceva. Konferenciu podporovala aj Medzinárodná matematická únia.

V Novosibirsku sa zišlo vyše 820 matematikov zo Sovietskeho zväzu a zo zahraničia. Mimo-sovietskych účastníkov bolo 110 z 32 rozličných štátov. Najpočetnejšie delegácie prišli z USA (40), NSR a z Veľkej Británie. Z ČSSR prišli štyria účastníci (dr. H. DRAŠKOVIČOVÁ, doc. V. TRNKOVÁ, prof. M. KOLIBIAR a autor tohto príspevku). Vzhľadom na také úctyhodné číslo účastníkov sa často v kuloároch hovorilo o prvom algebraickom kongrese.

Skôr než by som povedal niečo o priebehu konferencie, rád by som uviedol niekoľko faktov o A. I. Maľcevovi. Čím sa vlastne akademik Maľcev zaslúžil o to, že si matematici na neho spomínajú takýmto spôsobom dokonca vyše 20 rokov po jeho smrti? Určite možno prehlásiť, že akademik Maľcev patril ku klasikom sovietskej matematiky, akými boli napr. P. S. Alexandrov, L. V. Kantorovič, A. N. Kolmogorov, A. G. Kuroš, L. S. Pontrjagin, V. I.

Sobolev, P. S. Urysohn, I. M. Vinogradov a ďalší. Obogatil matematiku o plodné myšlienky, vyriešil mnohé klasické problémy a založil nové matematické smery. Patrí ešte stále medzi najviacšie citovaných sovietskych matematikov. Podstatne prispel k rozvoju matematickej logiky a teórie modelov (veta o kompaktnosti, všeobecná metóda získavania tzv. lokálnych viet, teória numerácií). Ba dokonca ho považujú za jedného zo zakladateľov teórie modelov. Jeho pionierske práce o vnorení okruhov do telies podnietili intenzívne bádanie v tejto oblasti, ktoré ešte neutíchlo ani dnes. Mal'cev patril medzi prvých sovietskych matematikov, ktorí sa preslávili pri bádani o lineárnych grupách, ako aj o Lieových grupách a algebrách (Mal'cevove algebry). Intenzívne študoval konečné a usporiadané grupy. Patrí ku klasikom univerzálnej algebry (štúdium kvázivariet, Mal'cevovské variety). Pracoval aj v teórii algoritmov. Vychoval celý rad dnes už známych logikov a algebraikov (Ju. L. Jeršov, I. A. Lavrov, L. A. Bokuť, A. J. Širšov, A. D. Tajmanov). Posledných desať rokov života (1958—1967) pracoval Mal'cev v Novosibirsku na NGU a v akadémii vied. Založil tu svoju slávnu logicko-algebraickú školu, ktorá začala pod jeho vedením vydávať dnes už známy časopis *Algebra i Logika*. Založil aj ďalší časopis, *Sibírsky matematický žurnál*.

Vráťme sa však teraz ku konferencii.

Práca prebiehala v nasledujúcich sekciách:

1. teória grúp,
2. teória okruhov,
3. univerzálne algebry a modely,
4. algebraické metódy v geometrii, analýze a v teoretickej fyzike,
5. aplikovaná a počítačová algebra.

Doobeda sa konali plenárne prednášky (spoločné pre všetky sekcie) a poobede, až do večera, prednášky v sekciách, podsekciiach a pod-podsekciiach. (Každá sekcia mala aspoň 5 podsekcii!) Uvediem niekoľko zaujímavých tém plenárnych prednášok:

A. R. KEMER: *Identities of associative algebras*.

S. S. GONČAROV: *Development of Mal'cev ideas in modern theory of constructive algebras and models*.

R. MCKENZIC: *Families of equational classes (classification, structure, Mal'cev families)*.

JU. L. JERŠOV: *Elementary theories of the fields*.

S. I. ADÍAN and I. G. LYSENOK: *The method*

of classification of periodic words and Burnside problem.

A. OL'ŠANSKIJ: *Diagrams of group representations*.

M. LIBEK and J. SAXL: *Maximal subgroups of finite simple groups of Lie type*.

JU. A. MEDVEDEV: *Sandwiches and absolute zero divisors in Jordan and Lie algebras*.

JU. R. RAZMYSLOV: *Identities of algebras and their representations*.

V. P. PLATONOV: *Locally-global methods in algebra and number theory*.

P. GABRIEL and A. V. ROITER: *Representations of finitely dimensional algebras*.

G. A. MARGULIS: *Flows on homogeneous spaces and number theory*.

R. FREESE: *Free and finitely presented lattices*.

JU. I. MANIN: *The counting of roots for diophantine equations*.

V. STRASSEN: *Asymptotic spectrum and multiplication of matrices*.

Nemálo zaujímavých prednášok odznelo aj v sekciách. Po večeroch sa konali spoločenské podujatia, ako napr. vystúpenie sibírskeho folklórneho súboru, beseda s novosibirským a barnaulským metropolitom pravoslávnej cirkvi GIDEONOM, výlet loďami po Obskom jazere, beseda o A. I. Mal'cevovi.

Čo si z toho matematického babylónu mohol odnieť účastník? Okrem dobrej matematiky mohol ešte navštíviť výstavku najnovších publikácií vydavateľstva Springer Verlag a mohol stretnúť niektorých dnes už známych matematikov, ako napr. N. JACOBSON, P. M. COHN, D. K. FADDEJEV, I. M. GEL'FAND, JU. L. JERŠOV, JU. MANIN, J. LAMBEK, W. LUXEMBURG, G. A. MARGULIS.

Aj keď sme o nedostatkoch konferencie pomlčali, môžeme nakoniec zablahoželať organizátorom za to, že sa im podarilo zorganizovať takúto gigantickú podujatie. Škoda, že naša delegácia bola taká malá.

Tibor Katriňák

6. EVROPSKÉ SETKÁNÍ MLADÝCH STATISTIKŮ

Ve dnech 21.—25. 8. 1989 se v budově MFF UK v Praze-Tróji konalo 6. evropské setkání mladých statistiků. Organizace tohoto setkání se ujala MFF UK v Praze za vydatné pomoci

Bernoulliho spoločnosti pri JČSMF a Federálného statistického úradu. Na organizáciu sa rovněž podíleli ČVUT, SAV a MFF UKo v Bratislave.

Setkání se zúčastnilo 55 mladých statistiků z 19 zemí. „Mladý statistik“ je definován, podle propozic z minulých setkání jako člověk mladší 30 let nebo s méně než 8 lety praxe. Je pozitivní, že tato propozice byla až na drobné výjimky dodržena. Kromě hostitelské země (13 účastníků) do Prahy přijeli zástupci MLR (3), PLR (3), BLR (2), Velké Británie (5), Itálie (4), SSSR (5), Rakouska (1), Belgie (3), Holandska (3), Řecka (1), Dánska (1), NDR (3), NSR (1), Španělska (2), Francie (1), Švédsko (2), Portugalska (1) a Turecka (1).

Konferenci otevřel předseda organizačního výboru RNDr. MARTIN HÁLA ze Stavební fakulty ČVUT, za MFF UK přivítal hosty prof. RNDr. Jiří ANDĚL, DrSc. Účastníky setkání rovněž pozdravila RNDr. VĚRA LÁNSKÁ, CSc. jménem Bernoulliho společnosti při JČSMF. Odborný program zahájil vyžádanou přednáškou *Asymptotic statistics and control theory* RNDr. PETR MANDL, DrSc. z MFF UK. Dále následovaly přednášky účastníků. Každý z řečníků měl k dispozici 25 minut pro seznámení ostatních s problematikou, kterou se zabývá, a s vlastními výsledky. Tento čas vždy postačil k tomu, aby se po přednáškách vytvořily skupiny se společným odborným zájmem, které konzultovaly výsledky speciálnějších oblastí. Je třeba poznamenat, že na setkání panovala opravdu pracovní atmosféra. Většina přednesených referátů byla na dobré úrovni, která dokumentovala, jaká důležitost se dnes na celém světě přikládá statistickému vzdělání mladých lidí. I na tomto „mladém“ fóru bylo možné rozeznat vývojové trendy ve statistickém výzkumu v různých zemích, které se na setkání projeví (teoretická sovětská škola, více aplikační referáty západních účastníků). Poznamenejme, že podle ohlasů ostatních účastníků nezapadly ani československé příspěvky, které tak reprezentovaly dobré jméno naší statistiky.

V průběhu setkání měli mladí lidé z celé Evropy možnost lépe se navzájem poznat a navázat četná přátelství rovněž díky společenskému programu, který kromě úvodní „beer party“ zahrnoval i výlet na zámek Konopiště a závěrečnou slavnostní recepci.

Příští evropské setkání mladých statistiků

(v pořadí již sedmé) se koná v Oberwolfachu (NSR), 11.—17. 8. 1991.

Na závěr bychom rádi poděkovali celému organizačnímu výboru konference (RNDr. MARTIN HÁLA, RNDr. IVANA FROLÍKOVÁ, RNDr. JAN HANOUSEK a RNDr. MAREK MALÝ) za skutečně dobře zorganizovanou akci, která významně přispěla k výměně zkušeností mezi mladými odborníky z různých zemí a k jejich dalšímu rozvoji.

Pavel Charamza
Lucie Mazurová

EXOD PYTAGORAS 1989

V dňoch 7. 7.—16. 7. 1989 sa už po deviatykrát mali možnosť stretnúť učitelia matematiky, ktorí aj počas letných dovolení sú ochotní niečo nové sa dozvedieť zo svojho odboru alebo naopak, niečo zo svojich skúseností a poznatkov odovzdať iným.

Exkurzno-vzdelávacia základňa Exod Pytagoras tentokrát prebiehala v Martine, ubytovanie bolo zabezpečené v internáte Lekárskej fakulty UK. Pekné prostredie neďaleko Matice slovenskej iba umocňovalo príjemné pocity, ktoré účastníci mali zo spoločných stretnutí, besied a prednášok. Na jednej internátnej chodbe sa zrazu stretli pedagógovia z rôznych stupňov škôl, aby spoločne uvažovali ako učiť či neučiť matematiku.

V dopoľudňajších hodinách prebiehali prednášky formou i obsahom rôznorodé, no vždy zamerané na popularizáciu matematiky, na zvyšovanie úrovne jej výuky, na pozdvihnutie celkovej kultúry vzájomného vzťahu učiteľa a žiaka. Vyučovať matematiku neznamená vždy ju aj naučiť, ale aby tých neúspechov bolo čo najmenej, o to sa snažili autori mnohých prednášok. Dr. JODAS svojou prednáškou vystríhal: neučme pojmy, ale činnosti, doc. HECHT ukázal, ako sa zložitý príklad dá urobiť ešte zložitejšími, ak nemáme patričný „vľad“ do problému, dr. ČERNEK, CSc., predviedol zaujímavý spôsob výuky obsahov rovinných útvarov v 5. a 6. ročníku ZŠ. Prednášky zamerané na výuku sa striedali s referátmi o činnosti, problémoch i výsledkoch v matematických olympiádach a prijímacích skúškach na vysoké školy.

Seriál prednášok doc. VOPĚNKU o filozofii matematiky bol pre mnohých účastníkov hlav-

ným dôvodom včasného vstávania. Doc. Vopěnka nás znova presvedčil, že pre matematika niet nezaujímavých tém a aj stredoveká filozofia svojím pohľadom na svet môže obohatiť naše poznanie nielen o živote okolo nás, ale aj o vzniku a vývoji matematického myslenia.

Netradičná, no určite zaujímavá je aj spolupráca matematikov a hudobníkov. Jedným z hlavných aktérov tohto diania u nás je prof. RIEČAN, ktorý v svojej prednáške Matematika a hudba vysvetlil podstatu pytagorejského a temperovaného ladenia. Matematika dnes siaha na všetky vedné a umelecké odvetvia a matematik by nemal stáť bokom, ale naopak svojou činnosťou prispieť k všeobecnému pozdvihnutiu kultúrnej úrovne nášho národa.

Prednášok bolo veľa, veď zo 43 účastníkov bolo 18 prednášateľov, Prednášky však boli krátke a striedali sa so športovými a kultúrnymi akciami. V popoľudňajších hodinách sa účastníci roztratili po ihriskách, mali možnosť si zahrať

volejbal, tenis či len tak poležať si na slnku. Na prehliadku Matice slovenskej i Martinského cintorína sa každý tešil, pretože bola sprevádzaná odborným výkladom z histórie mesta i celého slovenského národa. Vo večerných hodinách prebehli aj besedy o Martinskom divadle a gymnáziu. Veselé príhody z kultúrneho života mesta Martina účastníkom vyrozprávali pani NAĎA HEJNÁ a pani ŠTETKOVÁ, bývalá profesorka Martinského gymnázia. Jedeň deň bol čiste turistický. Martinské hole všetkých lákali svojou výškou a ladnými mäkkými tvarmi. Byť tu tak v zime aj s lyžami — svorne si všetci vzdychli. No i leto je nad Martinom čarovné.

Skončil sa tohtoročný Exod Pytagoras, no už v posledné dni tohto ročníka sa uvažovalo o novom stretnutí, o jeho náplni, o tom, čo zmeniť a čo ponechať v jeho organizačnej štruktúre. Ten budúci, jubilejný X. ročník by mal byť pre zmenu v českých zemiach — v Jihlave.

Božena Koreňová

SLOVO K PRÁCI HISTORICKÉ KOMISE JEDNOTY

(Predneseno dne 13. listopadu 1989 na zasedání hlavního výboru JČSMF)

Historická komise JČSMF byla zřízena v roce 1981 a její úkoly byly stanoveny především

se zřetelem k tehdy se blížícímu jubilejnímu sjezdu. V průběhu její činnosti se však ukázaly dva úkoly naléhavější než právě uvedený konkrétní a ryze praktický úkol. Je to především otázka záchrany existujících a před našima očima chátrajících a často i mizejících památek a pramenů osvětlujících historii Jednoty i obou jí pěstovaných oborů. Při vyhledávání pramenů se ukázalo, že

- archiválie z období 1963—1982 přechovávané v sekretariátu Jednoty jsou v útržkovitém stavu;
- v neuspořádaném a neúplném stavu je archivní knihovna umístěná v sekretariátu Jednoty, která obsahuje mnohé unikátní knihovní exempláře a celky;
- v nezpracovaném stavu jsou archiválie převedené do Ústředního archivu ČSAV a mnohé z nich jsou uskladněny v mimopražských depozitářích archivu a jejich dostupnost je proto ztížená, někdy i vyloučená (přítom jde o zbytky kdysi existujícího bohatého a dobře uspořádaného archivu Jednoty, který byl v době hrozící likvidace Jednoty počátkem padesátých let v časové tísní nedopatřením zničen);